

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида

I. Умумий қоидалар

1-модда. Қонуннинг асосий вазифалари

Ушбу Қонуннинг асосий вазифалари фуқароларнинг тадбиркорлик фаолиятида эркин иштирок этиши ва манфаатдорлиги учун кафолатлар ҳамда шароитлар яратишдан иборатдир, уларнинг ишчанлик фаолиятини оширишдан, шунингдек тадбиркорлик фаолияти субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат.

2-модда. Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари

Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир. Нотижор тақшилотларга нисбатан ушбу Қонун улар фаолиятининг ўз хусусиятига қараб тадбиркорликдан иборат бўлган қисмига таътиб этилади.

Қорақалпоғистон Республикасида тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари билан боғлиқ муносабатлар Қорақалпоғистон Республикасида қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганда бошқа қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Тадбиркорлик фаолияти тушунчаси

Тадбиркорлик фаолияти (тадбиркорлик) — тадбиркорлик фаолияти субъектлари томонидан қонун ҳужжатларида мавофиқ амалга ошириладиган, тавakkal қилиб ва ўз мулкий жавобгарлиги остида даромад (фойда) олишга қаратилган ташаббускор фаолият.

4-модда. Тадбиркорлик фаолияти субъектлари

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари (тадбиркорлик субъектлари) белги-ланган тартибда рўйхатдан ўтган ҳамда тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган юридик ва жисмоний шахслардир.

Давлат ҳокимияти ва бошқарув органилари (қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно), уларнинг мансабдор шахслари, шунингдек тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши қонун ҳужжатларида ман этилган бошқа шахслар тадбиркорлик фаолиятининг субъектлари бўлиши мумкин эмас.

5-модда. Кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектлари

Куйидагилар кичик тадбиркорлик субъектларидир: яқка тартибдаги тадбиркорлар; ишлаб чиқариш тармоқларида банд бўлган ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кўпи билан ўн киши, савдо, хизмат кўрсатиш ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан беш киши бўлган микрофирмалар;

саноат соҳасида банд бўлган ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кўпи билан қирқ киши, қурилиш, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

Ҳодимларнинг ўртача йиллик соми кичик корхоналар учун белгиланганидан кўпроқ, ammo саноатда — юз кишидан, қурилишда — эллик кишидан, қишлоқ ҳўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқларида — кўпи билан йигирма киши, фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ва ноишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида — кўпи билан ўн киши бўлган кичик корхоналар.

6-модда. Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари

Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир. Нотижор тақшилотларга нисбатан ушбу Қонун улар фаолиятининг ўз хусусиятига қараб тадбиркорликдан иборат бўлган қисмига таътиб этилади.

7-модда. Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари

Қорақалпоғистон Республикасида тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари билан боғлиқ муносабатлар Қорақалпоғистон Республикасида қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганда бошқа қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

8-модда. Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг ҳуқуқлари

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари куйидагиларга ҳақли: қонун ҳужжатларида мавофиқ ўзига тегишли мол-мулкка эгаллик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш; мустақил равишда ишлаб чиқариш дастурини шакллантириш, махсулот етказиб беришчиларни ва ўз махсулотини (ишлари, хизматларининг) истеъмолчиларини танлаш;

тадбиркорликдан чекланмаган миқдорда даромад (фойда) олиш ва уни ўз ихтиёрига қўриб олиш, таъсирлуқ этиш, товарлар (ишлар, хизматлар) бозорини усту мавкени эгаллаб турган тадбиркорлик фаолияти субъектлари бундан мустасно;

ўз махсулотини (ишлари, хизматларини), ишлаб чиқариш чиқиндиларини бозор қонунчилигидан келиб чиқиб, мустақил равишда белгиланадиган нархлар ва тарифлар буйича ёки шартнома асосида реализация қилиш, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

бинолар, иншоотлар, ускуналар ва бошқа мол-мулкни олиш ва (ёки) ижарага олиш, шу жумладан лизинг йўли билан; белгиланган тартибда таъши иктисодий фаолиятини амалга ошириш.

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари қонун ҳужжатларида мавофиқ бошқа ҳўқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

9-модда. Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг мажбуриятлари

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари: ўзлари тузган шартномалардан келиб чиқадиган мажбуриятларни бажаришлари; ёллаш асосида жалб этилган ҳодимлар билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилишлари;

ҳафсизлик, экология, санитария, гигиена ва меҳнатни муҳофаза қилиш талабларига риоя этилишлари; тадбиркорлик фаолияти субъектлари қонун ҳужжатларида мавофиқ сертификатга эга бўлишлари;

почта манзили ва бошқа реквизитлари ўзгарганини тўғрисида тегишли давлат органларини ўз вақтида хабардор қилишлари;

бухгалтерия, тезкор ва статистика хисобини қонун ҳужжатлари талабларига мавофиқ юритишлари.

Ўз фаолиятлари тўғрисидаги ҳисоботларни тегишли органларга белгиланган тартибда ва муддатларда тақдим этишлари шарт.

Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг зиммасида қонун ҳужжатларида мавофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

10-модда. Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг бирлашмалари

Тадбиркорлик субъектлари ўз ҳўқуқларини ҳамда манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадларида қонунга мавофиқ уюшмалар (иттифоқлар) ва бошқа бирлашмаларга бирлашишлари мумкин.

Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг бирлашмаларини тузиш, уларнинг фаолият юритиши, қайта ташкил этилиши ва тугатилиши билан боғлиқ муносабатлар қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

II. Тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш асослари

11-модда. Тадбиркорлик фаолияти субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш

Тадбиркорлик фаолияти субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш тегишли давлат органи томонидан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ва муддатларда амалга оширилади. Яқка тартибдаги тадбиркорлик давлат рўйхатидан ўтказиш ушбу Қонуннинг 12-моддасида назарда тутилган хусусиятларини инобатга олган ҳолда амалга оширилади.

Рўйхатдан ўтказувчи органлар ариза беришчиларга тадбиркорлик фаолияти субъекти тарихисида давлат рўйхатидан ўтказишни уни ташкил этиш мақсада мавофиқ эмас деган вақ билан рад этишга ёки қонун ҳужжатларида назарда тутилмаган қўшимча талабларни белгилашга ҳақли эмас.

Ариза беришчилар тадбиркорлик фаолияти субъекти тарихисида давлат рўйхатидан ўтказишни рад этганлик, шунингдек рўйхатдан ўтказиш мўддатларини бузганлик устидан судга шикоят қилиш мўмкин. Рўйхатдан ўтказишнинг тарихисида қўриқилган тарихисидан қорри, шунингдек маъзур орган мансабдор шахсларнинг ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) суд томонидан қонунга ҳилоф деб топиладиган ҳолларда улар ариза беришчиларга рўйхатдан ўтказишни рад этганлик ёки рўйхатдан ўтказиш мўддатини бузганлик тўғрисидаги етказилган зарарнинг ўрнини қоплайдилар ва маънавий зарар учун тоvon тўлайдилар.

12-модда. Яқка тартибдаги тадбиркорлик давлат рўйхатидан ўтказиш хусусиятлари

Яқка тартибдаги тадбиркорлик давлат рўйхатидан ўтказиш жисмоний шахс ариза берган пайтдан бошлаб ҳў кўчлик мўддатдан кечиктирмай амалга оширилиши лозим. Жисмоний шахс рўйхатдан ўтказилганлик йўғимини тўлаганини тўғрисидаги ҳўқуқнинг таъши етганидан кейин унга аризада кўрсатилган мўддатга яқка тартибдаги тадбиркор давлат рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома берилади. Рўйхатдан ўтказилганлик йўғими банк муассасалари ёки аҳолидан тўловларни қабул қилувчи бошқа кредит таъшилотлари орқали тўланади.

Рўйхатдан ўтказилганлик йўғими ставканинг энг юқори миқдори Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади. Рўйхатдан ўтказилганлик йўғими миқдорлари ва уни тўлаш буйича имтиёзлар бериш маҳаллий давлат ҳўкимияти органлари томонидан белгиланади.

Давлат рўйхатидан ўтказиш рад этилган тақдирда, бундай қарорни қабул қилган орган жисмоний шахсни бу ҳақда уч кун ичида ёзма шаклда хабардор қилиш шарт.

Яқка тартибдаги тадбиркор давлат

13-модда. Тадбиркорлик фаолиятининг айрим турларини лицензиялаш

Лицензияланиши лозим бўлган тадбиркорлик фаолиятининг турлари қонунлар билан белгиланади.

Тадбиркорлик фаолиятининг айрим турларини лицензиялаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади, қонунда назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

14-модда. Тадбиркорлик фаолиятининг мулк асослари

Тадбиркорлик фаолияти тадбиркорлик субъектларининг ўз мол-мулк асосида амалга оширилиши мумкин.

Тадбиркорлик субъектлари тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишга асос ва восита бўлган мол-мулк, шу жумладан мулкий ҳўқуқлар қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ҳўқуқларнинг белгиланиши, ўзгартирилиши ва бекор бўлиши билан боғлиқ олди-сотди, гаров, ижара ва бошқа битимлар объекти бўлиши мумкин.

15-модда. Тадбиркорлик фаолияти субъектларини кредитлаш ва суғурта қилиш

Тадбиркорлик фаолияти субъектларини кредитлаш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари кредит бериладиганда банк муассасалари, бошқа кредит ёки суғурта таъшилотлари қабул бўлишлари мумкин. Тўловга ҳўбилишли юридик ва жисмоний шахслар, шунингдек фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қабул бўлишлари мумкин.

Тадбиркорлик фаолияти субъекти кредит шартномалари буйича мажбуриятларини таъминлаш тарихисида ўз мол-мулкнинг микрофирмалар ва кичик корхоналар шартини қилишлари мумкин.

Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг суғурта қилиш суғурта ташкилотлари томонидан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

16-модда. Тадбиркорлик фаолияти субъектларини солиқ олиш

Тадбиркорлик фаолияти субъектларини солиқ олиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгилаб қўйилади.

Солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларида кичик ва хусусий тадбиркорлик субъектлари учун бирмунча ноқулайроқ шароити жумладан қўриқилган учинчи таътишлар қиритилган тақдирда, маъзур субъектлардан кейинги икки йил мўбайнида бундай ўзгартишлар қўриқ киргўга қадар амалда бўлган қонун ҳужжатлари мавофиқ солиқ ундирилади.

Микрофирмалар ва кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлинишини назарда тутувчи соддалаштирилган солиқ олиш тизими қўлланилиши мумкин. Ақция тўлаганидан махсулот ишлаб чиқараётган микрофирмалар ва кичик корхоналар ақция солигини Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига белгиланган тартибда тўлаганини тақдирда соддалаштирилган солиқ олиш тизимига ўтишлари мумкин. Солиқ олиш тизимини танлаш ҳўқуқи микрофирмалар ва кичик корхоналарга берилади.

Савдо ва умумий оватланиш корхоналари даромад (фойда) солиғи, қўриқилган даромад солиғи, экология солиғи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ, ер ости бойликларидан фойдаланганлик учун солиқ, ер солиғи, ижтимоий инфратўлишмани ривожлантириш солиғи, бошқа маҳаллий солиқлар ва йўғимлар (мол-мулк солиғи бундан мустасно) ўрнига бюджетга яғли даромад солиғи тўлайдилар.

Қишлоқ ҳўжалик товари ишлаб чиқарувчилари, алкоғолли махсулот учун ақция солигини истисно этганида, амалдаги бarchа муқимдавлат ва маҳаллий солиқлар ҳамда йўғимлар ўрнига ягона ер солиғи тўлайдилар.

Ягона солиқни, яғли даромад солиғини, ягона ер солигини тўлаш тартиби ва бундай солиқларнинг ставкалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

17-модда. Ҳисоб ва ҳисобот

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари ҳисоб ва ҳисобот қонун ҳужжатларида мавофиқ юритиладилар.

Кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектлари фақат давлат статистика органлари ҳамда солиқ органларига белгиланган шаклда ҳисобот тақдим этиладилар.

Давлат бошқарув органилари ва маҳаллий давлат ҳўкимияти органлари томонидан тадбиркорлик субъектлари учун қонун ҳужжатларида назарда тутилган қўшимча ҳисобот турларини белгилаш ман этилади.

III. Тадбиркорлик фаолияти субъектлари ҳўқуқларининг кафолатлари

18-модда. Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг конституциявий қанончилиги

Давлат иктисодий фаолият, тадбиркорлик эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳўқуқлилигини ва ҳўқуқий ҳўхатдан баб-баравар муҳофаза этилишини кафолатлайди.

Хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби дахлсиз ва давлат ҳимоя қилинади. Мулкдор мулкига ўз хошияча эгаллик қилади, ундан фойдаланади ва уни тасарруф этади.

Тадбиркорларга ўз ҳўқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органлари, жамоат бирлашмаларининг гайрикўнуний қарорлари, уларнинг мансабдор шахсларининг ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан судга шикоят қилиш ҳўқуқи кафолатланади.

19-модда. Тадбиркорлик субъектларининг қонун ҳужжатларида ман этилмаган ҳар қандай фаолиятини амалга ошириш кафолатлари

Юридик шахс бўлиши тадбиркорлик фаолияти субъектларининг муассасалари таъсис қилишларида фаолиятининг асосий турларини санаб ўтиш билан қи-фолалинишга ҳақли. Тадбиркорлик фаолияти субъектлари қонун ҳужжатлари билан таққиланмаган ва таъсис ҳўжатларида кўрсатилмаган ҳар қандай фаолият тури билан қонун ҳўжатларида белгиланган тартибда шуғулланишлари мумкин.

20-модда. Тадбиркорлик субъектларининг ўз махсулотини (ишлари, хизматлари) тасарруф этиш эркинлиги (фойдалари)

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари ўзлари ишлаб чиқарган махсулотини (бажарган ишлар, кўрсатилган хизматларнинг) ҳамда уларни реализация қилишдан олган даромадларини (фойдаларини) мўлдорида.

Тадбиркорлик фаолияти субъектларининг барча ишлаб чиқариш ҳаракатлари қопланиб, солиқлар, йўғимлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўланганидан кейин қолган даромади (фойдаси) улар томонидан иктиёрий равишда ишлатилади, суд тартибдаги мажбурий ундир-руҳолари бундан мустасно.

21-модда. Пул маблағларини тасарруф этиш кафолатлари

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари ўз пул маблағларини мустақил равишда тасарруф этишлари мумкин.

Банк муассасалари тадбиркорлик фаолияти субъектларининг пул маблағларидан фойдаланиши йўғимларини белги-лаш тартибдаги қонун ҳужжатлари билан тенг ҳўқуқларга эга.

Давлат бошқарув органилари, маҳаллий давлат ҳўкимияти

Ўзбек кураши буйича тарихий биринчи жаҳон чемпионати-нинг иккинчи кунини эди ўшанда. Эрталаб мусобақаларга отланаётган чоғим телефон жириглади.

— Эшитаман.

— Салом, дўстим.

— Дарров эсладим. Бу болаликдаги дўстим Шокир эди.

— Яшимисан, Шокир. Қаердан телефон қилаясан?

— Хар қалай Америкаданмас, кишлоқдан. Анови кунини уларнингга ўтган эдим...

— Ҳамқишлоқлар яхши юришибди-ми?

— Худого шукр. Сен менга бир нарсани айт. Кеча телевизорда зур зур полвонларнинг бел олишганини кўрдим. Чет элликлар ҳам келишибди. Бу ўша биз болалигимизда бир-биримизнинг ёкамиздан тутиб олишадиган курашимизми?

— Бўлмасан-чи.

— Унда нега шу пайтагача кураш буйича бунақа жаҳон чемпионати ўтказилмасди?

1991-2000
9
Нигоҳимда
гуллаган
ВАТАН

аро майдонда ўзбек номини, халқимиз обрўини, салоҳиятини юксалтириши хусусида мисоллар келтирдик. Албатта, бу айтганларимиз денгиздан томчилар холос. Ҳўш, мамлакат ички ҳаётида, ёшлар тарбиясида курашнинг аҳамияти қандай?

Кексалардан эшитганим бор: бурунги замонларда полвон бор кишлоқда, маҳаллада ўғри ҳам, эгри ҳам бўлмас экан. Бошқа жойнинг ўғриси, қароқиси ҳам бу ерга яқин йўламаскан. Чунки ўша полвон унинг буйини, қўлини бураб синдираган экан. Яна бир жиҳати полвонлар кураш тушиб рақибнинг курагини ерга текизга, даврдан тулган пуллари етим-есирларга, ночор оилаларга бўлиб беришган. Полвон — элнинг гурури, деган ҳикмат шундан қолган экан. Менимча, бу ривоятнома воқеага изоҳнинг ҳоҳати бўлмас керак.

Юқоридаги мулоҳазаларимиздан ўзбек курашининг янада тараққий этиши учун ҳеч қандай муаммо йўқ экан, деган фикр туғилиши керак эмас. Муаммолар бор. Жумладан ва энг асо-

ЖАҲОНГАШТА ЎЗБЕК КУРАШИ

— Э, дўстим. Халқимиз бошидан не кунларни кечирмади? Фақат мустақилликка эришганимиздан кейингина курашни ривожлантиришга, уни дунёга олиб чиқишга имкон туғилди.

— Эҳ, айланиб кетай, мустақилликдан. Тўхта-тўхта, а-а бу кураши-

раши юқоридаги хислатлари боис тез орада жаҳонгашта бўлишини очик-ошкор эътироф этишган эди.

Дарҳақиқат, кураш заминининг турли чеккаларида ўзбек кураши билан шугулланувчилар, унинг ишқибозлари кун сайин кўпайиб бораётган. Кураш нафақат спорт тури, балки халқимизнинг гурури, Ўзбекистонимизда олиб борилаётган оқилона сиёсат нишониси бўлиб дунё кўзюзида. Бунинг исботи ўларок, шу йилнинг 13-17 июл кунлари гузал сайёҳлик марказларидан саналмиш Антاليا шаҳрида бўлиб ўтаётган иккинчи жаҳон чемпионатида етимидан ортиқ мамлакатлар алллари гуламга чиқиши кутилмоқда. Ушбу нуфузли бешлашувда кураш ватани Алпомишлари ҳам ёрқин юлдуз янглиг порлашига ишонамиз.

Маъзур чемпионатнинг аҳамиятли томонларидан бири шундаки, унда энди аёллар ҳам иштирок этади. Халқаро кураш ассоциацияси (ХКА)нинг сўз-харақатлари, Россиянинг Брянск шаҳрида ўтказилган халқаро турнир, яқиндагина бўлиб ўтган Европа чемпионати бу жараёнга замин яратди. Демак, ўзбек кураши спортчи аёллар оламини ҳам забт этди, дейишга ҳақлимиз.

Халқаро кураш ассоциацияси президенти, Комил Юсуповнинг берган маълумотларига қараганда, ҳозирда ХКА томонидан ўзбек кураши орқали миллатимизнинг бир неча минг йиллик бой тарихини, урф-одати ва анъаналарини жаҳон бўйлаб кенг тарғиб қилишда муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Курашимизнинг жозибадорлиги, шиддатлиги ва томошабошлигини кузатаётган дунёнинг нуфузли спорт мутахассислари унинг яқин келажақда Олимпия уйинлари қаторидан муносиб ўрин олишига катта ишонч бил-

дирилмоқдалар.

Япония, Боливия, Россия, Англия, Литва, Хиндистон, Украина, Венгрия, Белоруссия, Болгария, Голландия, Таиланд, Канада, ЖАР, Исроил, Ирландия, Қирғизистон, Замбия, Туркменистон, Грузия ва яна Лотин Америкаси қитъасидан жами еттига мамлакатда расмий равишда кураш федерациялари фаолият юритаётганидан ҳар қанча фахрланасак арзийди.

— Кўксимизни ифтихорга тўлдирадиган яна бир жиҳати бор, — дейди К. Юсупов. — Яқна кураш спорт турларидан жуда камчилиги стадионларда ўтказилади. Ўзбек кураши буйича мусобақаларни ўтказиш учун эса стадионлар ҳам торлик қилмоқда. Бунинг ҳаммаммиз ўз кўзимиз билан кўриб туришимиз.

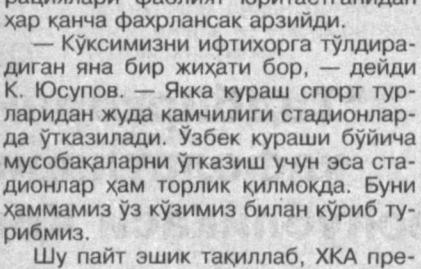
Шу пайт эйик тақиллаб, ХКА президентининг ёрдамчилиги кирди ва тўлқинланиб гапирга кетди:

— Хўшқабар, Комил ака. Мавританиядан факс олдик. Ўша ерда ҳам ўзбекча кураш билан шугуллана бошлашди.

— Мана, сизга айтганларимизнинг амалдаги исботи, — деди Комил ака хурсандчилигини яшролмади. — Энди тасаввур қилинг: ўша ерда ўзбек кураши билан шугулланишни бошлаган ўспирин бу спорт турининг келиб чиқиши билан қизиқади ва ўзи учун Ўзбекистонни кашф қилади. Яна қанақасига денг? Қудратли, буюк давлат сифатида кашф қилади. Худди биз болалигимизда дэю-до билан шугулланиб Япония салоҳиятини кўз олдимизга келтиргандай. Зеро, бошқача бўлиши мумкин ҳам эмас. Ахир, мамлакатнинг тарихи бой, келажаги буюк бўлмаса, унинг миллий спорт тури қиталар оша бошқа ўлкаларга етиб келармиди.

Биз юқорида курашимизнинг халқ-

сийларидан бири жойлардаги кўпчилик мутасаддилик курашга фақат спорт тури сифатида қарамоқдалар. Унинг маънавий ва мафурвий, фалсафий, таъбир жой бўлса, сиёсий аҳамиятини ҳали ҳануз тушуниб ет-маяптилар.

Иккинчидан, бизда қайсибир томири полвонлар авлодига бориб тақалмайдиган киши бўлмас керак. Суриштирсангиз, отаси бўлмаса бобоси, аммакиси бўлмаса тоғаси полвон бўлиб чиқади. Шундай экан, дунёга келаятган фарзандларимиз ҳам курашга ташна бўлиб туғилиши, табиий. Эсини таниб-танимай қўшининг боласи билан курашаётганига деярли ҳар кун кўзингиз тушади. Ана шу болакайлари кураш қондаларига ўргатадиган, ўзбек курашининг фазилатларини тарғиб қиладиган тўғрақлар ҳали ҳам кам. Уларни ташкил қилиш учун эса кўп маблағ талаб этилмайди. Фақатгина ҳафсала ва ташаббус, эртанги кун ва ёшлар тарбияси учун масъуллини ҳис қилиш зарур.

Озод РАҲМАНОВ,
«Жалқ сўзи» мухбири.

Озод РАҲМАНОВ,
«Жалқ сўзи» мухбири.

Статистика ишқибозлари дунёдаги энг оммавий, таъбир жой бўлса, биринчи рақамли спорт тури қайси, деган саволга кўп бора жавоб излашган. Албатта, хар кимнинг мулоҳазаси кураш турлича эса-да, аксарият кишилар футболда тўхташи табиий. Зеро, у миллийлар уйини деб беҳиза аталмаган.

Бу фикримизнинг исботини Голландия ва Бельгияда бўлиб ўтаётган

Футбол: Евро-2000 МАНА, СИЗГА ОЛАМ-ОЛАМ ГОЛ!

ХИ Европа чемпионати мисолида ҳам курашимиз мумкин. Кутилмаган натижалар, шиддатли баҳслар, футбол фанатларининг уйидан кейинги «жанг»лари... Буларнинг барчаси яна ва яна диққат-эътиборимизни тўрт бурчакли яшил майдонга қаратаверади.

Кунини кеча гуруҳ баҳсларининг биринчи тури ниҳоясига етди. «С» гуруҳидан чорак финалга чиқиш учун асосий даъвогар саналган Испания терма жамоаси муҳлисларни ранжитди. Ўз тарихида илк бор қитъа чемпионатининг финал қисмида қатнашаётган Норвегия чарм тўп усталари

словенияликлар 3:0 ҳисобида олдидан боришайтган эди. Шундан сўнг бош ҳақам югославияликларнинг битта уйинчисини майдондан четлаштирди. Бирок, ўнта бўлса ўрни бошқа деганларидек, югославияликлар маҳорат ила тўп суриб ҳисобни тенглаштиришга эришибди. Мана сизга фотибулларни кутилмаган ҳодисалар, мана, сизга олам-олам гол.

Озод БЕК.

ЎЗ КУРАШИМИЗ.

Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги авария-қутқарув жамоалари ўртасида мамлакат биринчилигини ўтказиш учун Намангандаги «Динамо» спорт мажмуъасини ташлади. Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва барча вилоятлардан ташриф бурган 18 жамоа фавқулодда вазиятларда қанчалик тез суръатда ишлай олиш маҳоратларини намойиш этди.

Беллашувнинг биринчи босқичи — нарвон ёрдамида ўқув минорасининг тўртинчи қаватини ишғол қилиш баҳсида «Нахоткор» республика қидирув-қутқарув маркази ходимлари биринчи, наманганликлар иккинчи, қорақалпоғистонликлар эса учинчи ўринга сазовор бўлишди.

Мусобақа яқунларига қўра, умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни олган наманганликлар «Дамас» автоматшасини билан мукофотланди. Кейинги ўринларга сазовор бўлган Самарқанд вилояти ва Қорақалпоғистон Республикаси жамоаларига қутқаруш асбоб-ускуналари ҳамда рангли телевизор тақдим этилди.

ТАШКИЛОТ

ДУ-20, ДУ-50, ДУ-76 мм,
пўлат қувурлар сотади.

Мулоқот учун телефонлар:
41-31-72, 41-29-94, 41-25-72, 41-22-61,
41-27-04, 46-19-46, 144-38-18 (факс).

ASIAN TECHNICAL COMPANY "TARA"

Манзил: Тошкент ш., Ҳ. Олимжон майдони, 15
Тел/факс (998-71) 137-47-00

- KONICA нусха кўчириш техникаси
- RISO кичик босмаҳоналар
- AO UTAХ ҳажмидаги нусха кўчириш техникаси
- REXEL ламинаторлари
- REXEL муқовалаш ускуналари
- RC Systems қоғоз қирқиш жиҳозлари
- INTIMUS қоғозни йўқ қилувчи жиҳозлари
- DUPLO қоғоз кўтариб олувчи ускуналар
- DUPLO брошюралаш ускуналари
- NOVUS, RAPID степлерлари

**БИЗ КўПЛАБ ЙўЛЛАРНИ БОСИБ ЎТСАК-ДА
СИЗ УЧУН ЭНГ МАЪҚУЛИНИ ТОПАМИЗ!**

TARA BENDAD CHEMICAL CO.

КИР ЮВИШ ПОРОШОМИ

зангори зарралар

ва лимон эссенцияси аралашмаси

Оқартириб тозалаш хусусиятига эга ва ёқимли лимон ҳидини таратувчи янги кир ювиш порошогини.

Кийимингиз оҳорини узокроқ муддат сақлашга ёрдам беради.

Барча дўконларда сотилади.

TARA - ОИЛАНИНГ УЧУН ТЕЖАМЛИ ВОСИТА.

Тошкент Электротехника алоқа институти жамоаси «Физика» кафедраси профессори Маҳмуд Халиуллиннинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент Педиатрия медицина институти маъмурияти ва меҳнат жамоаси, патологик анатомия кафедраси доценти, талбалар уйининг директори **Азиз АЛЬФЕТАЕВ**нинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва қариндош-уруғларига чуқур таъзия билдиради.

Соғлом авлод учун

САМАРАЛИ ҲАМКОРЛИК

Кўз касалликлари шифокорлари — Комиловлар сулоласи нафақат Ўзбекистонда, балки хорижий мамлакатларда ҳам таълим олишнинг имконияти таъминланган. Тинимсиз илмий ишлар, амалий тажрибалар натижасида тиббиёт фанлари доктори, профессор Махаммад Комилов бундан қарийб ярим аср муқаддам диёримиз аҳолисига кўз касалликлари буйича хизмат кўрсатиш тизимини ташкил этишга муваффақ бўлган.

Бугунги кунда устознинг хайрли ишларини бугун у кишининг фарзанди, тиббиёт фанлари доктори, профессор Холид Комилов давом эттирмоқда.

Тошкент врачлар малакасини ошириш институтининг кўз касалликлари кафедраси Соғлом авлод йилда яна бир муҳим ишга қўл урди, — дейди профессор Х. Комилов. — Натижада болақонларнинг кўзларини сақлаш, эҳтиётсизлик

оқибатида юз берадиган турли жароҳатларни бартаф этиш, уларда учрайдиган кўз касалликларининг олдини олиш мақсадида тарғибот-ташвиқот ишларини ташкил қилиш, малакали тиббий хизмат кўрсатишни янада яхшилаш, илмий-амалий, педагогик ишлар олиб бориш учун кенг имкониятлар яратилди.

Шифохона ва кафедра АҚШ, Германия, Россия, Қозғоғистон, Қирғизистон каби давлатлар билан яқин алоқалари йўлга қўйган. Хусусан, шифохона қошида очилган «Кристалл» Ўзбекистон — Америка қўшма корхонаси ушбу алоқалар самарасидир. Шунингдек, жаҳоннинг саккиз мамлакатда фаолият кўрсатаётган «Алкон» ва Финляндиянинг «Сантен» фирмалари турли-туман жароҳатли асбоб-ускуналари ва дори-дармонларни етказиб бermoқда.

«Туркистон-пресс».

МАКТАБДА ҚўШИҚ ХАЙРИЯ МАРАФОНИ

— Эй, жўралар мен шу ерда бир хайрия марафонини ўтказай, Самарқанднинг манаман деган артистларини олиб келай.

Барча синфдошлар — мактабнинг бундан чорак аср олдинги битирувчилари сеvimли билим даргоҳларига жам бўлишганида туғилганди, бу фикр. Шу кун Эркин ун йил таълим-тарбия берган азиз маскандан, ота-онадек бўлиб қолган меҳрибон устозлардан анангага узоқлашиб кетаётганлигини ҳис этганди. Мактабнинг моддий жиҳатдан кўмакка муҳтожлиги ҳам сезилиб туради.

Ибротли ташаббус ҳашиша ўзига йўл очди. Одамларни жамулмас этиб, эзу ишлар сари чорлайди. Хонанд Эркин Қайтаровнинг ташаббуси дўстлари, устозлари, «Пактор» ширкат хўжалиги, Пойарик туман ҳокимлиги томонидан

қўллаб-қувватланди. Қўшиқ хайрия марафонининг ўтказилишига Самарқанд вилоят халқ таълими ва маданият ишлари бошқармалари ҳам бош қўшди. Хайрия марафонини ўтказиладиган кун «Пахтакор» хўжалигидан санъатта ошурфта диллар 15-мактаб сари ошқиди. Мактаб ҳовлиси тирбанд. Жой етишмаганлигидан кимдир дарахда, яна кимдир томада ўтирибди.

Ҳовли ўртасида қурилган саҳнага санъаткорлар бирин-кетин чиқиб, куйлай бошладилар.

Шу кун «Пахтакор»да ҳақиқий қўшиқ байрами бўлди. Тушган маблағ мактаб маъмуриятига берилди. «Пахтакор» ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Сафар Раббимов мактабга хўжалик томонидан 500 минг сўм ўтказилишини билдирди.

Абдураул САТТОРОВ,
«Жалқ сўзи» мухбири.

Биринчи даражали МЕБЕЛЬ САЛОНИ

Бевосита Италия туркум мебеллар тўплами.

Каталоглар асосида буюртмалар қабул қилинади.

Элтиб бериш ва йиғиш — бепул.

Манзил: Тошкент ш., Фуркат кўчаси, 5. Мебель дўкони.

Тел. (371) 144-27-15.

Халқлар дўстлиги шк.

«Ўзбекистон» янги савдо маркази

«ЖАЛҚ СҮЗИ»
«НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Аббосхон
УСМОНОВ

Тахрир хайъати:

Э. БОЛИЕВ
(масъл котиб — «Жалқ сўзи»),
М. ЕГОРОВ
(масъл котиб — «Народное слово»),
Ш. ЖАББОРОВ
(бош муҳаррир ўринбосари — «Жалқ сўзи»),
С. ЗИНИН,
М. МИРАЛИМОВ,
С. МУҲИДИНОВ,
Ш. РИЗАЕВ,
М. САФАРОВ,
Р. ФАҲРОДИЙ,
И. ХУДОЕВ,
И. ШОҒУЛОМОВ,
О. ҚАЙПБЕРГЕНОВ
(бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»),
Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:

Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34;
Хўж — 136-07-94;
Иқтисодиёт — 136-36-65;
132-10-65;
Маънавият ва маърифат — 136-35-60;
Халқлар — 136-29-89;
133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий масалалар — 132-12-08;
Ахборот, спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик — 133-78-92;
Халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълолар — 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001

Буюртма Г — 516,
22228 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ,
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2

Навбатчи котиб — Ю. ҲАМИДОВ.
Навбатчи муҳаррир — Г. ЙҮЛДОШЕВА.
Навбатчи — Э. МАВЛОНОВ.
Мусахҳиб — Ш. МАШРАБОВЕВ.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Тахририятда ҳажми 5 қоғоздан эиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00
топишлари — 21.00

1 2 3 4 5 6